

מסידור ל - - - נייר טואלט

* * *

לא. התיאור הזה לא התרחש במציאות. ולא משום שמדובר בדמיון ציני, או בקונספירציה הזויה. כי אכן, למרבה הכאב, כאן בארץ הקודש שנת תשע"ח, עדיין מיוצרים ניירות טואלט, ניירות טישו ומגבות נייר, משאריות הדפסה וכריכה של כתבי וספרי קודש, כולל שמות הקודש המפורשים!

נשמע מופרך ובלתי הגיוני. כתבי קודש - במפעל מחזור נייר? ובכן, על מנת להבין, צאו עמנו למסע קצר בעקבות מחזור הנייר.

צעדתי לתומי בסופרמרקט השכונתי, עורך את הקנייה השבועית. העגלה שלפני הולכת ומתמלאת בקצב מסחרר, כאשר אני מעמיס עליה כל טוב. עודני תר אחר מיקומם של ניירות הטואלט, לפתע צד את עיני כיתוב גדול וכולט: "שומרים על סביבה ירוקה! נייר טואלט זה מיוצר מנייר ממוחזר, המיוצר משאריות הדפסה של חמישה חומשי תורה". אני משפשף את עיני, מנסה לעכל את משמעות המילים, כאשר מן המדף הסמוך צועק אלי הכיתוב: "נייר מגבת זה מיוצר משאריות הדפסה וכריכה של ששה סדרי משנה".

אני נעצר נטוע על מקומי, מזועזע עד עמקי נשמתי. מה פשר הכיתוב הנורא הלזה?

וחוזר - חלילה!

כולנו מייצרים פסולת בחיי היום יום, אם נרצה ואם לאו. די בהצצה קלה לשקית האשפה הביתית; מארזים, תכשירים, בקבוקים, מוצרי חד פעמי, פסולת אורגנית, ומה לא? ... לא פלא שהרשויות העולמיות משקיעות מאמצים מרובים, בניסיון להתמודד עם הבעיה, ולמזער ככל האפשר את נזקי הטבע הנגרמים בשל כך. אחד הפתרונות המעשיים לבעיה הינו המחזור. ובמילים אחרות: שימוש חוזר במוצר קיים. במקום לייצר בקבוק זכוכית מחומר גלם, אוספים את הבקבוק הישן, ומייצרים ממנו בקבוק חדש. קרטונים מייצרים מקרטונים משומשים. כך גם ממחזרים מוצרי פלסטיק, מוצרי מתכת, ועוד. תחום הנייר משמעותי בפעילות המחזור, שכן פסולת הנייר רבה מאד, ותופסת כשליש מכמות האשפה. האמת היא, שאין בכך פלא. כולנו משתמשים יום יום בנייר; לומדים בספרים, כותבים במחברות ובדפים, ומקבלים דברי דואר כמו קבלות, הזמנות וחשבונות, ומדפיסים בלי סוף. בל נשכח שבסופו של דבר, מרבית השימושים בנייר הינם לצרכים חד פעמיים. לא נקרא מחר את העיתון שקראנו בו היום, והדף שכתבנו בו אתמול לא ישמש מחר פעם שניה...

מערך שלם הוקם לצורך מחזור הנייר, החוסך את השימוש ב'תאית' - סיבי העץ הטבעי.

תחילתו של התהליך הינו באיסוף החומר מכל רחבי הארץ. האיסוף מתבצע באמצעות חברות, האוספות את הנייר המצטבר במכלי האיסוף הפזורים ברחבי הערים, ומגופים המייצרים פסולת נייר: בתי דפוס, משרדים ומפעלים. ולמי שמתעניין במספרים, בארץ נאספים מדי שנה כ- 290 אלף טון נייר.

משטחים של ספרי קודש שלמים עם פגמים קלים

הנייר עולה במסוע לעבר הברכה

החומר נכנס לסכין הערבול

תהליך איבוד הנייר בתוך הברכה והפיכתו לעיסה

התוצר המוגמר ממנו מיוצר נייר ביתי מתכלה

בתי הדפוס והכריכות הינם מגדולי היצרנים של פסולת הנייר, ולא בכדי.

כמו בכל פס יצור, בעת תהליך הדפסת וכריכת ספר, נגרמות תקלות בשלבים השונים: בהדפסת הגיליונות, בקיפול, בחיתוך, בתפירה בהדבקה, בחיתוך הסופי של גודל העמוד ובכריכה. כך נוצרות כמויות ענק של גיליונות וקונטרסים פגומים למאות ולאלפים, ומשטחים שלמים של ספרי קודש מוגמרים, עם פגמים קלים בלבד. (כגון: נטיה של ההדפסה, סטיה בשוליים וכדו'). הנייר הלבן מבוקש מאד בתעשיית המחזור, הרבה יותר מנייר הכרומו. הואיל ועלויות מחזורו זולות משמעותיות, מעלות המחזור של נייר הכרומו.

וכאן מתחילה הבעיה הגדולה. חברות הנייר משלמות בכסף או בטובות הנאה, למפעלים המעבירים נייר למחזור. כך יוצא שבתי דפוס וכריכות רבים, מעבירים את שאריות ההדפסה והכריכה המצטברים אצלם, לחברות איסוף הנייר. כולל שאריות ההדפסה של ספרי הקודש. בתהליך העיבוד, הנייר עובר איבוד והשחתה, לקראת הפיכתו לנייר חדש. פעולות אלו אינן יכולות להיעשות בכתבי קודש ובשמות הקודש, בנוסף לעצם העניין של שימוש בחפצי קדושה ומצווה לתשמישים בזויים.

תהליך האיבוד - העיבוד מתרחש בכמה שלבים. ראשית, הנייר הנאסף מגיע למרכז ריכוז ומיון, שם ממיינים בין הנייר לקרטון, ודוחסים את הנייר לקוביות ענק. משם מועברות 'קוביות הנייר' למפעל הנייר. מסוע מעלה אותן לעבר ברכה ענקית, אשר בפתחה סכין ערבול, החותך וגורס את הנייר. הנייר נכנס לתוך הברכה, המלאה במים וחומרים כימיים, אשר מוחקים את הכתב. הנייר מתפרק לסיבים, עד שנהפך לעיסה. את התערובת הנוצרת מתיזים על רשת גדולה, הנעה במהירות על גבי מערכת גלילים, לשם סחיטת עודפי המים מהסיבים ושטיחת העיסה. משם נכנסת העיסה לתנור, בו היא הופכת לגליל נייר ענק. הגליל המוגמר נחתך לרצועות צרות, מהן מייצרים 'נייר ביתי מתכלה', מילים 'מכובסות' לנייר טואלט, ניירות טישו ומגבות נייר.

ה'ועד' - הדרך והיעד

במשך שנים נשלחו כתבי קודש רבים למחזור, ואין פוצה פה ומצפצף. היו, אמנם, בודדים שניסו למחות על הדבר, אולם לא היה בכוחם להתמודד עם גופים גדולים כל כך, ולהשפיע על מפעלי הנייר.

אולם לא לעולם חרפה ובזיון. לפני כעשור הוקם גוף הלכתי בשם "ועד ההלכה לענייני גניזה", בהכוננת גדולי ישראל זצוק"ל ושיבלחט"א, במטרה למנוע את בזיון הקודש, ולשמוע את זעקתם האילמת של כתבי הקודש המחוללים.

"ועד ההלכה לענייני גניזה" מפקח על בתי הדפוס והכריכות, לבל יעבירו את השאריות למחזור, אלא לגניזה כדת וכדין". מסביר הרב כהנוביץ, מזכיר 'ועד ההלכה'.

בתחילת הדרך היה צורך בעמל רב, על מנת לשכנע בתי דפוס וכריכות להצטרף לפיקוח. ואל תהי קלה בעיניכם. שכן בעוד שעבור כל שק נייר המועבר למחזור הם מקבלים תשלום, הרי שבעת שליחת השק לגניזה, עליהם לשלם עבור הטיפול והקבורה. (הגם שהמחיר אותו הם משלמים הינו מחיר נמוך במיוחד, שאינו מכסה אפילו את עלות הטיפול).

דוגמא לתעודת האישור על ידי 'ועד ההלכה'

למעשה, גם לאחר שבית דפוס או כריכה הצטרף לפיקוח וקיבל אישור כשרות, 'ועד ההלכה' ממשיך ומפקח, ועורך ביקורות פתע רבות. "צריך חוש ששי וחוש ריח מפותח..." מספר הרב כהנוביץ' "בעל כריכה יכול להראות לנו שק גדוש בגניזה, מונח בקדמת בית העסק. אולם בסיוור קצר במקום, משהו 'לא מריח'. לפי כמות היצור, שק גניזה אחד הוא מעט מידי עבורו. סיבוב קצר באזור מגלה כי בצד האחורי עומדים

שקים עמוסים, ממתנים למשאית המחזור..." "לו הייתם רואים", הוא שח בכאב, "אלו ספרי קודש הוצאו מתוך שק המחזור, הייתם נאחזים חלחלה. סידורים, חומשים, גמרות, ספרי ראשונים ואחרונים, ומה לא? יושב יהודי תלמיד חכם בביתו, ומשקיע את כל מרצו, כוחו וזמנו בהוצאת חידושי תורתו לאור. סוף סוף הוא יכול לברך על המוגמר, ומוריד את הספר לדפוס. הוא בטוח שכעת הוא יכול לשתות 'לחיים', אולם אינו מעלה על קצה דעתו כי שאריות הספר שלו, יבקרו אצלו בבית בשבוע הבא - - - בצורת נייר טואלט רח"ל!"

מנן הגר"ג קרליץ שליט"א: החשש ששאריות הדפסה וכריכה יגיעו למיחזור, מצוי יותר מאשר נייר עם חשש חילול שבת. הצטרך למהפכה הקדושה, והכנס אישור זה בספרך!

"חשוב להבין כי עיקר ההצלחה טמונה בכח הציבור", מדגיש הרב כהנוביץ'. "ברגע שמוציא לאור או מחבר ספר, וזה יכול להיות גם אברך המדפיס קונטרס חידו"ת, מגיע לבעל בית הדפוס או הכריכה (יש מפעלים המבצעים רק את ההדפסה או הכריכה, ויש המבצעים גם וגם), ודורש אישור כתוב וחתום על ידי 'ועד ההלכה לענייני גניזה', כי שאריות ההדפסה והכריכה מועברים לגניזה ולא למחזור, הרי שבעל בית הדפוס יבין, לפחות משיקולים מסחריים, כי שווה לו לשתף פעולה. והיה, אם אין ברשותו אישור כזה - אין משתמשים בשורתו! זו מצוה הבאה בעברה לכל דבר. ככל שהדרישה הציבורית תלך ותגדל, מפעלים נוספים יצטרפו לפיקוח."

קונטרסים שלמים שניצלו ממכל המיחזור

תוצרי הנייר הממוחזר

אישור למוצרי נייר המיוצרים ללא חשש גניזה

חשוב להזכיר לטובה את מפעל שניב, מפעל הנייר היחיד בארץ המפוקח על ידי 'ועד ההלכה לענייני גניזה' (מלבד שמירת השבת במסירות נפש, בה הוא מצטיין). במפעל ישנו משגיח 24 שעות, הבודק את החומר הנכנס כ'קוביות נייר' למפעל. בשלב זה נערכת בדיקה מדגמית, על ידי שליפה אקראית של דפים. אם התגלו דפי קודש בחומר, הרי שהחומר כולו מוחזר חזרה כלעומת שבא! לאחר מכן, בעת עליית הנייר במסוע, עומדים פועלים וממיינים מתוך החומר דפי קודש, במידה וישנם. כל תוצרת המפעל מקבלת אישור של 'ועד ההלכה' שהיא ללא חשש גניזה.

לברורים ושאלות בנושא ניתן לפנות לרב אברהם כהנוביץ',
מזכיר 'ועד ההלכה לענייני גניזה':
טלפון: 02-6247814
דוא"ל: gnizagniza@gmail.com